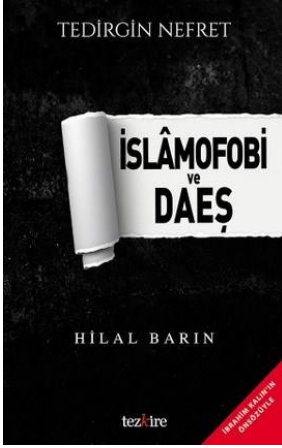

KİTAP İNCELEMESİ - 2

Hazırlayan: Reyta AKDENİZ*

İSLÂMFOBİ ve DAEŞ: TEDİRGİN NEFRET

Yazar:

Hilal BARIN,

“İslâmofobi ve DAEŞ: Tedirgin Nefret”,

İstanbul: Tezkire Yayınları,

2016, 326 s.

ISBN: 9786059835145

İslamofobi, 11 Eylül saldırılarıyla daha yaygın bir şekilde kullanılmaya başlasa da temelleri çok daha eskiye dayanan bir olgudur. Antisemitizme benzer bir zihniyetin ürünü olan, ancak korku ve tedirginlik üzerinden inşa edilen İslamofobi, İslam'ın zihinlerde terör ve şiddetle özdeşleştirilmesiyle günümüzdeki boyutlara ulaşmıştır. Son yıllarda, özellikle DAEŞ'in terör faaliyetleri ile ilişkilendirilerek tüm Müslümanları bir tehdit unsuru olarak gören algı, günümüzde özellikle Avrupa ve Amerika'daki çoğunluğu göçmen olan Müslümanları hedef almaktadır. Bu durum onları bu ülkelerde istenmeyen, dışlanan ve çeşitli saldırılara maruz kalan azınlıklar haline getirmiştir. İslamofobi siyaset ve medyada çeşitli algı operasyonlarıyla geliştirilmiş ve yayılmış, yine siyaset ve medyada İslam ve Müslüman karşıtı eylem ve politikaları meşrulaştırıcı bir araç olarak kullanılmaktadır.

Hilal Barın'ın Doktora tezine 2 bölüm ekleyerek ve genişleterek ortaya koyduğu 2016 yılında basılan “İslamofobi ve DAEŞ: Tedirgin Nefret” isimli bu eser, İslamofobinin nasıl ve hangi olayların etkisiyle ortaya çıktığını, yakın tarihte ve günümüzde nasıl tanımlandığını ve etkilerinin neler olduğunu anlatmakta ve bu bağlamda İslamofobiyi günümüzdeki en büyük uluslararası sorunlardan biri olan DAEŞ ile ilişkilendirmektedir. Yazar, İslamofobiyi kültürel ırkçılığın yeni bir türü olarak konumlandırmakta ve her ırkçılık ile olduğu gibi İslamofobi ile de mücadele edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. İslamofobiyi bir nefret suçu olarak değerlendirmekte ve bu durumun Müslümanlara

* Lisans Öğrencisi, İstanbul Şehir Üniversitesi, İTBF, Sosyoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye,
E-posta: reytaakdeniz@std.sehir.edu.tr [ORCID ID https://orcid.org/0000-0002-9547-2152](https://orcid.org/0000-0002-9547-2152)

verdiği zararlara dikkat çekmektedir. İslamofobinin son yıllardaki en büyük dayanağı olan DAES'in İslam karşıtı medya ve siyasette bu yeni kültürel ırkçılığı meşrulaştırmak ve benimsetmek için nasıl araçsallaştırıldığını irdelemektedir. Bunun önüne geçmek için İslamofobinin nefret suçu sayılması ve gerekli hukuksal düzenlemelerin yapılması gerektiğini söylemektedir. İslam'ın adı kullanılarak yapılan DAES eylemlerinin ve terör faaliyetlerinin İslam ve tüm Müslümanlarla ilişkilendirilmesinin yersiz olduğunu, eserin farklı bölümlerinde sıklıkla dile getirmektedir. Son olarak, sanıldığı gibi çağ dışı değil, modern dinamikleri kullanan bir örgüt olduğunu öne sürdüğü DAES ile mücadelede kullanılan söylemlerin ve izlenen politikaların İslamofobiye evrilmesinin önlenmesinin önemli olduğunu belirtmektedir.

Dört ana bölümden oluşan kitabın "İrkçilik ve İslamofobi" başlıklı ilk bölümde yazar, öncelikle ırk ve ırkçılık kavramları üzerinde durmaktadır. Bu kavramların etimolojik açıklamalarını yaptıktan sonra farklı dönemlerde ve toplumlarda farklı şekillerde algılandığına değinmekte ve Avrupa'da yükselişte olan kültürel ırkçılık ile birlikte, ırkın artık renk gibi biyolojik unsurlardan çok, dil ve din gibi kültürel olgular üzerinden okunduğunu belirtmektedir. Bir ırkın üstünlüğüne değil farklı kültürlerin bir arada yaşamasının mümkün olmadığı inancına dayalı olan bu ırkçılık türü, farklı kültürü kendi kültürü için bir tehdit unsuru olarak görmektedir. İslamofobinin de bir kültürel ırkçılık olarak ele alınması gerektiğini öne süren yazar, Avrupa'daki göçmenleri hedef alan bu yeni ırkçılığı incelerken Avrupa'nın ırkçılık tarihine bütüncül bakmak gerektiğini söylemekte ve bu sebeple eski ırkçılığın açıklamasına da yer vermektedir.

"İslamofobi" başlıklı ikinci bölümde, yazar İslamofobinin etimolojik ve kavramsal olarak açıklamakta, İslamofobiyi günümüze taşıyan tarihsel süreçleri netleştirmekte ve bu süreçleri tetikleyen 11 Eylül saldırıları, AB'nin gücünün artması ile ulusal sınırların zayıflaması, işçi göçleri ve tüm bunlar neticesinde aşırı sağın yükselmesi gibi noktalara değinmektedir. Avrupa'da aşırı sağa örnek olarak PEGİDA hareketini göstermektedir. İslamofobinin uluslararası ve akademik çevrelerce toplumsal bir sorun olarak kabul edilme ve literatüre girme sürecini detaylandırmaktadır. Bu bağlamda Avrupa ve Amerika'daki İslamofobinin boyutlarını gözler önüne seren, önemli kuruluşlara ait raporları incelemektedir. Yine bu bölümde İslamofobiyi, bu ideolojiyi doğuran zihniyetin arka planında ilişkili olduğunu ileri sürdüğü Avrupa'daki yabancı düşmanlığı, oryantalizm ve Avrupalılık gibi olgularla birlikte anlamlandırmaktadır.

"Bir 'Nefret Suçu' Olarak İslamofobi" başlıklı üçüncü bölümde, ilk olarak nefret ve önyargı kavramları açıklanmaktadır. Sonrasında nefret söylemi, ifade özgürlüğü bağlamında değerlendirilmektedir. Ardından nefret suçu olgusu ele alınmakta, nefret söylemi ve nefret suçu arasında farklı durumlarda değişkenlik gösteren belirsiz bir çizgi olduğu dile getirilmektedir. Ayrıca Avrupa'da görülen genellikle göçmenleri ve özellikle Müslümanları hedef alan nefret suçlarından bahsedilmektedir. İslamofobinin, İslamofobik söylem ve eylemlerin nefret suçu olarak değerlendirilmesi gerektiği savunulmaktadır. Son olarak da bununla ilgili uluslararası düzeyde alınan ve alınması gereken önlemlere, yasal düzenlemelere ve yaptırımlara değinilmektedir.

"Nevzuhur Bir Tartışma DAES ve İslamofobi" başlıklı son bölüm, DAES'in felsefi kökenini ve ortaya çıkış nedenlerini ele alarak başlamaktadır. Yazar bu örgütün hangi motivasyonla, nasıl ve son olarak neden özellikle o coğrafyada ortaya çıktığını

sorgulamakta ve bu süreçleri anlamak için önemli olduğunu belirttiği El-Kaide ve İİD gibi örgütlere ve DAEŞ ile ilişkilerine yer vermektedir. Yine bu bölümde yazar DAEŞ'in faaliyetlerine İslam dini ve hukuku penceresinden bakarak, 'bâgî' ve cihad kavramları çerçevesinde incelemekte ve örgütün İslam'da hiçbir meşruiyeti olmadığı sonucuna varmaktadır. Sonrasında bu yanıltıcı söylemlerle, İslam'ı kullanarak bir güç, sempati ve birçok yandaş toplamayı başaran örgütün Avrupa'da da gittikçe artan terör faaliyetlerinin en büyük zararı burada yaşayan Müslümanlara verdiğini vurgulamakta ve Müslümanların bu nedenle maruz kaldıkları dışlanma, ayrımcılık ve çeşitli saldırılara değinmektedir. DAEŞ'in bölgedeki stratejilerinin, bölgeye müdahale etmek isteyen uluslararası güçleriyle örtüşmesine dikkat çekmekte, aynı zamanda DAEŞ'e katılan çok sayıda Avrupalı 'yabancı savaşçı' olduğu ve bunun Avrupa için ciddi bir güvenlik tehdidi oluşturduğu gerçeğine işaret ederek, 'Avrupa'nın kendine dönen silahı' değerlendirmelerine de yer vermektedir. Son olarak ise DAEŞ'in ve DAEŞ'in faaliyetlerinin medya ve siyasette İslamofobik tutum ve tavırları, politikaları ve hatta eylemleri meşrulaştırıcı bir araç olarak kullanılmakta olduğunu anlatmaktadır. Tüm Müslümanları homojen tek bir topluluk ve o topluluğu da terör ve şiddeti benimsemiş bir tehdit ve tehlike unsurundan ibaret gören zihniyeti eleştirmektedir.

Sonuç kısmında ise İslamofobinin tamamıyla yapay bir korku olduğu ileri sürülmekte, daha tehlikeli boyutlara ulaşmaması için bu sorunun daha kapsamlı bir şekilde ele alınması, medyanın ve siyasetin İslamofobik söylemlerden uzak durması ve toplumsal hayatın çok kültürlü ortamda saygı çerçevesinde sürdürülmesinin sağlanması gerektiği çalışmanın önceki bölümlerinde de olduğu gibi vurgulanmaktadır. Sorunun çözümünde AB'nin önemli bir rolü olduğundan ve ırkçı ve İslamofobik olayların kaydedilerek bu verilerin elde tutulmasının öneminden bahsedilmektedir. Buna ek olarak Müslüman göçmenlerin de yaşadıkları toplumlara entegre olmaya ve eğitim ve meslek olarak kendilerini ileriye taşımaya çalışmaları gerektiği söylenmektedir. Müslümanların İslamofobi ve diğer tüm nefret söylemleriyle mücadele etmesi mühimdir. Aynı şekilde İslamofobinin tüm çevrelerce, sadece Müslümanları değil tüm dünyayı ilgilendiren bir insan hakları sorunu olarak algılanarak antisemitizmde olduğu gibi karşısında durulması gerekmektedir. Son olarak Müslümanların DAEŞ terörü bahane edilerek maruz bırakıldığı baskı ve saldırıların sona ermesi için BM, AGİT, AB gibi kuruluşlar tarafından bir takım düzenleme ve yaptırımların uygulanması uzun vadede çözüm olabilecek bir ihtiyaç olarak sunulmaktadır.

Kavramsal ve teorik altyapıyı sağlamakta oldukça başarılı olan bu kitap, konunun güncel olması sebebiyle çokça örnek olay üzerinden de söylemlerini somutlaştırmıştır. Oldukça kapsamlı bir literatür taraması yapılmış, konuyla ilgili hem araştırma raporlarından hem de akademik çalışmalardan yararlanılmıştır. Argümanlar istatistiksel verilerle de kanıtlanmış, tez sağlam bir tabanda inşa edilmiştir. Eserin dili de oldukça açık ve anlaşılır tutularak her kesime hitap etmesi sağlanmıştır. Belki tek eleştiri bazı argümanlara tekrara gidilerek birkaç bölümde yer verilmesi olabilir. Ancak çalışma genel itibarıyla sorunun tespiti, arka planının ve dinamiklerinin anlaşılması ve bu çerçevede makul çözümler getirilmesi bakımından oldukça başarılı bir kaynak niteliğindedir.